

Paahhteiset

UUSYMPÄRISTÖT

Luonnonlaitumien, sekä niitä muistuttavien pientareiden ja muiden perinympäristöjen pinta-ala on pienentynyt. Uusympäristöt voivat korvata jossain määrin näitä menetyksiä. Uusympäristöt tarjoavat monille lajeille lämpimiä, kuivia ja avoimia olosuhteita. Uusympäristöiksi voidaan lukea esimerkiksi tienpientareet, hiekan- ja soranottoaikat, voimajoh-toalueet, tilakeskusten hiekkakentät, ratojen penkereet, ampuma-alueet, maa-ainesten ottoalueet ja joutomaa-alueet. Uusympäristöjä ovat myös niittymäisiksi muuttuneet tai muutetut peltoheidot. Suhteellisen pienetkin joutomaa-alueet voivat tukea monimuotoisuutta ja ne olisi säilytettävä tärkeinä elinympäristöinä hyönteisille ja kasveille.

Lajiesimerkkejä

- PÄIVÄPERHOSET: ketohopeatäplä, niittyhopeatäplä, ketokultasiipi
- MUITA PERHOSIA: Mittareita, siilikkäitä, yökkösiä, kiittäjiä, kehrääjiä
- KOVAKUORIAISET: Esimerkiksi maakiitäjäiset
- LUTEET
- MESIPISTIÄISET: piennarmamehiläinen, hevoskimalainen
- KASVIT: kosteilla alueilla mesiangervo, hiirenvirna, metsäapila, mutta myös harvinaisia kuten kartioakankaali. Kuivilla tienpientareilla kissankello, siänkärsämö, kangasajuruoho, kissankäpälä, huopakeltano, päivänkakkara, mäkitervakko, tulikukat, ahdekaunokki, kalliokielo, metsämansikka, ketonoidanlukko, kissankello

Kyläneidonkieli

UUSYMPÄRISTÖJEN ARVO JA HYÖTY

Useat niittyjen ja pientareiden lajit ovat vähentyneet. Etenkin mesipistiäisten ja perhosten vähenemisen pääasiallisena syynä on erilaisten niittyjen ja muiden avointen elinympäristöjen umpeenkasvu. Maatalouden maankäyttö on tehostunut, minkä seurauksena luonnonlaidunnus on vähentynyt ja ojien ja pientareiden määrä pienentynyt. Uusympäristöt muistuttavat olosuhteiltaan näitä tärkeitä elinympäristöjä. Ne tarjoavat kasvupaikkoja lajeille, joiden elinympäristöt ovat heikentyneet tai vähentyneet.

Uusympäristöjen kasvilajisto voi koostua niukasta ketolajistosta ja niillä elävä hyönteislajisto voi olla merkittävä. Monille niittykasveille, sekä näitä ravinnoksi käyttäville hyönteisille avoimet, paahteiset uusympäristöt ovat turvapaikka. Paahteiset uusympäristöt ovat erityisen tärkeitä pölyttäjille. Luonnon- ja viljelykasvien tärkeimpiä pölyttäjiä ovat mesipistiäiset, kukkakärpäset ja perhoset.

Uusympäristöillä on myös maisema-arvoja. Niittymäiset ja ketomaiset uusympäristöt, kuten tienvarret ja joutomaat voivat muistuttaa lähes luonnonlaisia niittyjä, ja ne tuottavat maisemaan vaihtelua ja mielenkiintoa.

Kartioakankaali

Keltasauramo

Kimalaiset ja ruusuruoho

Ahdekaunokki

TIENPIENTAREET OVAT ARVOKKAITA UUSYMPÄRISTÖJÄ

Tienpientareet ovat uusympäristöistä suurin yksittäinen elinympäristö. Ne muistuttavat lajistoltaan monella tavoin perinnemaisemaa. Kuten perinnemaisemassa myös tienpientareilla kasvillisuus pidetään avoimena niittämällä ja raivaamalla, ja tienpientareille muodostuu näin monimuotoinen lajisto.

Lajistoltaan edustavimmat teiden pientareet sijaitsevat pikkuteiden varsilla. On havaittu, että mitä vanhempi ja leveämpi piennar on, sitä monimuotoisempi on sen lajisto. Kauan muokkaamattomina olleille pientareille on usein muodostunut erittäin monipuolinen kasvilajisto, joka taas puolestaan vaikuttaa positiivisesti hyönteislajistoon. Esimerkiksi mesikasvien runsaus lisää erilaisten perhosten lajimääriä.

Kapeat ”perinnetienpientareet” ja isompien teiden leveämmät pientareet tarjoavat eliöille erilaiset mahdollisuudet. Leveämmillä tienpientareilla ei lajistoon kohdistu niin paljon ulkopuolista painetta, kuten aurausta, hiekoitusta, suolausta ja tallomista. Toisaalta isompien teiden varsilla liikenteen aiheuttama haitta voi olla huomattava pientareella lentäville hyönteisille. Tienpientareen rajautuminen metsään lisää hyönteisten lajimäärää.

Myös kuivuus, niukkaravinteisuus ja hiekkaisuus lisäävät lajikirjoa.

PERUSTAMINEN JA HOITO

Kaikkien eliöryhmien menestymiseen tienpientareilla vaikuttaa ensisijaisesti se, miten piennar perustetaan ja hoidetaan.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tehokainta on jäljitellä niittymäisiä ympäristöjä. Pientaretta perustettaessa pyritään luomaan monipuolinen kasvilajisto, joka muistuttaa niittyä. Paljaan tai muokatun maa kehittymistä niityksi voidaan nopeuttaa kylvämällä kotimaisia luonnonkasvien siemeniä. Lisäksi tarvitaan matalakasvuisia heiniä, joiden tehtävänä on sitoa maata ja antaa suojaa niittykasveille.

Tienpientareet tarvitsevat niittoa ja raivausta pysyäkseen avoimina. Kerran kasvukaudessa syyspainotteisesti tapahtuva niitto on hyödyllisin lajistolle. Vieraslajeista komealupiini uhkaa tienpientareiden arvokasta lajistoa. Se rehevöittää maaperää ja syrjäyttää luonnonlajit.

Hietakiitäjäinen

LÄHTEET ja LISÄTIETOA

Jantunen, J. ym. (2004) Tienpientareet ja valtateiden liittymät kasvien ja perhosten elinympäristönä. Tiehallinnon selvityksiä 9/2004.

Huttunen, Johanna 2022: Bumblebee diversity in urban brownfields as affected by local and landscape characteristics. ProGradu tutkielma, Helsingin yliopisto.

Jantunen, Juha; Saarinen, Kimmo; Valtonen, Anu. 2006. Niiton vaikutus tienpientareiden niittyeliöstön monimuotoisuuteen (NIINI). Hankkeen loppuraportti, Tiehallinnon selvityksiä.

Karhu, Liisa 2014: Perinnebiotooppikasvit teiden pientareilla, niittyjen kytkeytyneisyys ja vanha maatalousasutus. Pro Gradua tutkielma, Jyväskylän yliopisto.

Kemppainen, Ritva 2017: Perinnemaisemien inventointiohje. Varsinais-Suomen ELY-Keskus

Lindberg, H. & Arnkil, N. 2023: Metsäisten paahdeympäristöjen tunnistaminen ja hoito. Tapion raportteja nro 57.

